

Yngimundur gamli

Blad U. M. F. Vánsdalingur.

2. fölbld | Sunnudaginn 4. Mars 1934. | XIV árg.

Móðurmálið

Eftir Bryggva frá Hali

„þeir eflu að hirta um orðin sína
sem erfa þessa tungu.“

fs. 16.

Reið af hinum mörgu og góðu áhuga máb-
um U. M. F. er að þessu og hveinsa móður-
málið okkar, íslenskuna.

Við skulum niðurstöðumáli taka til athugasemja

er hversu mikil þörf er á því.
Ég skal þó þegar taka það fram, að þekking min í því efni nær erid skammt, og ég ætla mér alls ekki, með þessum lírnum, að selja mig á þann hátt, að tala um þetta mál eins og málfræðingur, eða íslenskumenn-
adur maður, það er langt frá því, ég er einmitt einn af þeim vanmáttuqu í þeim efni-
num. Þen ég ætla samt að skrifa nokkur orð um þetta mál í Tíngimund. Mer finnst ein-
kennilegt að um þetta skuli ekki hafa verið ritað fyrir hér í blöðum.

Íslenskan er ein af aðalnámsgreinum barnaskóla-
anna, þar eiga börnin að fá undirbúna þekkingu í málum; en þó er mun það vera að unglingarnir eru á barnaskóla aldri þáplega hágu þröskud-
ir til að hafa verulegt gagn af þeirri kenningu og víða hvor mun heldur ekki löng síu rétt við íslensku námið sem verið er. Skemmararnir munu líka, sumir hverjir, láta nágra að kenna íslensku málfræði sem meiri eða minni þulubordum, og með stílogerð, en hvort þeir fara nágra legra yfir stílana með börnunum, þykir mér dálítið vafasamt. Það er ekki nóg að leiðrétta

villurnar. Það þörf að benda nemendum á að slíkt, til þess að það þekki betur í minni, hvernig stafræning og orðavæð á að vera.

Þetta er nú gætt og blessað, en það er þó þórn dand kenning af svo mátt að orði hveða. Til þess að gera námið reglulega lifandi og að-
ladandi þurfa skemmararnir einnig að kenna börnunum að elska þetta gamla og góða norröna tungumál, íslenskuna. Það er þá þá hægð að hugsa sér nokkurum íslendingum sem elskar fístar-
jörðina Ísland, en þess að þeir djúpa löbungru fyrir móðurmálinu, íslenskunni.

Stykkur yfhyrta málið, og alþri rödd þegra
hvad Jónas Hallgrímsson. Stilla ekki þessi orð Jónasar viðkveðman strengi í brjósti hvers einastu íslendingis sem á annað bord elskar land-
id sítt og fjöðina, en stjórðarastíu er talin með gæfugustu manntastum.

Nú er ekki hægð að gera legru kröfur til nokkurs manns, en það, að tala og rita ljóst og skýplega hvegru íslensku nokkurum vegjum rétt. Ég ætla hér að gera rit málið að adalunntalsfri, á því séit ljósast hvad íslensku þekkingu er mikil hjá hverjum einum. Maður mátti halda að hver sa

er lýkur nokkurn veginum góðu barnaskóla prófi
í íslensku, vori sendibréfsþor, það er að segja
gæti ritad þess, algeng orð stafreit. Þen ég
þel alveg viss að þessu sé mikid ábótavant,
ég hef hærri norri nögn þekkingu til að geta
dæmð itarlega um þetta, en ég hef að gamni
minu áhugað þetta eflir þingum, og þomist,
því miður, að þeirri sörzlegu niðurstöðu, að
það séu mjög margir, þor á meðal skólagen-
ir menn, sem stafsetja hærfilega skatt, jafn-
vel algeng orð sem vandaleid er að stafsetja.
Þey held að þetta komi meira til af hiruðuleysi
en heimisku, en það eru nátturlega ekki mikl-
ar málbotur. Þeda er ekki leiddlegt að eiga
skilid annan eins vitnisburð og þennan: ?
- Já stussi í íslensku er ég, en þú, er þú óbota-
madur það veit min þri - S. S. S.

Mer er því miður ekki vel kunnugt um,
á hvern hátt U. M. F. hafa heitt sér fyrir því
að þeyra og hreinsa móðurnálið, en ég held mit
sé óhætt að segja að nokkur þeirra geri það á
þann hátt að safna saman sem flestum þeim
ordum sem notud hafa verið, en eru að muna
eda minna leyfi utlend, og eiga því ekki að sjást í

íslensku. Þau eru skrifuð á "svarta listum"
til þess að koma í veg fyrir, að ungmennafélagar
og aðrir þeir sem vilja kynna sér þetta safn, noti
þau, því það þykir mjög óvild að nota, í ís-
lensku, þau orð sem þor eiga ekki heima. Það
minur svo óþægilega á samslettur á siltikjöb,
en þor eiga þor naunnast rétt á sér?

Mun þessi aðferð hafa bovid falsverdan árangur þor
sem hún hefur verið reynud.

U. M. F. Tókusdalingur hefur einn sem þomist
ekki gefið neitt í þessu máli, en eignum vid ekki
sem gódir ungmennafélagar og samir íslendingar,
að reyna að gera eitthvott gott í þor þor íslenskum-
ar? Þey veit, að öll munum vid svora þessari
spurningu jafandi. Þen þá er nast, að áhuga
hvort vid getum gefið, á hverju eignum vid að byrja.
Við höfum auðvitað ekki yfir miklum þróftum
að röða, en mikid má ef vill seggir mál-
takid. Mer hefur dattid í hug að U. M. F. Tókus-
dalingur gengist fyrir því að halda nokkra
íslensku fjrirlestur á hvernun netri, og ég hef
þá þri að það geti ordid til sömu fyrir þel. og
sömu leidis til þess að menn þoru að hugsa meira
um þetta mál, badi mundu þeir þá fræðslu í

fyrirlesturum, og svo þeim þeir líka að líta
hlýðri augum, og leggja meiri rækt við náttúru
ylkyrð málid og þá er mikil þengid.

Reg vona að á meðan U. M. F. T. nýttur stríðs-
Sigurðssonar kemara munu hann vera fám-
legur til að halda fyrirlestur fyrir fél. Slamm
er góður íslenskumadur, og má þú vanta þess
að ekki verði betur séð fyrir þessum á annars
hátt. Reg hefur líka þá góðu trú á félögum mínum
og öðrum sveifingum að þeir mundu nokkora
sér þessa fyrirlestur, og hafa gagn af þeim, þó
lengi löng sem lifir seggi málsháttum, og
okkur hinum fullorðnum mönnum aðh. ekki að
þykki nein niðurlagning í þessu að sækja þessum
fyrirlestur til að fræðast meira um módur-
málid okkar.

Þen það er með þessum einum og þessum að ungmennur
fél. vantar hús ræði til þessum, að þú ber að sama
brúmi, til þess að fél. geti átt nokkora fram-
lidi fyrir höndum, þó þú þad að eignast fundur.
og samkomu hús. Þá, en ekki þyr, er höfðad
heintu þad af félögum, að þad starpi sem
ungmennafélag á kristilegum grundvelli að
ræktum lands og lýðs.

Reg vanti þess af ykkur félögur góðir, að
þið hugsið mjög um þad að þegra og breinsa
módurmálid okkar, þad er djúrgripur sem
örtögin hafa verið svo viruvelt okkur Íslend-
ingum, að gefa einu mitt okkur, og þessu þer
okkur skylda til, að sijn þad í verkum að
við sínum verdir slíkror gjafir.

Gleymum ekki orðum þorsleins Þorlínssonar:
„þeir allir að hirda um orþum sínum
sem orþu þessa tungu.“

Stórt veistu

þig sem andnan og lánid leida
um lífsins skriðgrömu drauma vegi,
úr öllum vafa og vanda greida
kinahendur á hverjum degi

Stórt veistu gytjan gafurika
sem gleðin kossar á vossins armi
að oluboga börnin eiga líka
ástir og þrír í sínum barni?

Gunnlaugur Ormskunga

Þey hefi heyrt svo sagt, að það sé káttur sumur, að lesa forn sögur á hverjum vetri. Þó það sé góður síður, er eigi svo um mig, en þó vill mi svo til, að ég hefi verið að lesa einn þessra, Gunnlaugs sögu Ormskunga. Heimur hefir verið skipað í völd herra merkustúls Íslendinga sagna, enda er höfundurinn enginn aukinn í talinu, þálfur Ari fródi Þorgilsson.

Nú hefi ég lokað við lesturinn. Bókin liggur á borðinu fyrir framan mig, kaganum verður reitad aftur í timann, og alburðinum breyður fyrir hvern um af öðrum.

Það er vormorgun. Á kláðinu á Gilsbotka í Þorgarfirði, í húmi hins rúppremandi dags skendur Illugi svartí. Undrun ligsir sér í svip hans. Utibúir hans er lokað á að vera, skendur opid og úti fyrir þri liggja lémur og sex vörusettur. Hver hefir verið hér að verki í öleyfi húsbóndans? Hann þarf á að spyrja. Sonur hans Gunnlaugur kemur þar að og segir. „Þey hefi settina ríflayt.“ Illugi spyr þri hann gerti svo. Gunnlaugur segir þeir skali vera forarefni sín. Aður hafði hann

bedid föður sinn forrefna, en hann neitad; kvedid Gunnlaug ekki mundi þykja góðan í ríð lördum, þar sem hann traute mælti: semja hann þor heima. Og í þetta sinn var svar hans einnig á him sama veg: „Þeygi völd skaltu taka af mér, og þora hvergi, þyr enn ég vil.“ Að svo mæltu forði Illugi ein aftur vörusettina, en Gunnlaugur reid til Þorgar; tók þorstein Þeyilsson vel við komum og baud komum þar að vera. Nú lida sex vetur, og Gunnlaugur er orðinn 18 veta. Þráðgjör, í þar vörum tveim, eigi fridur, en eygur vel og svip fallegur. Unglings-örin þafa þarf komum meiri stellingu, en áður hafði hann. Þó lofar í huga hans, hin sama ríflayt og fyrri og hann byggur fast á fregd og frama við hirðir konunga í fjorlagum lördum. Hinsveg er er hugur hans að Þorg hjó Helgu þorsteinsdóttur. — Það skýrir ljósast alburður þá, er Gunnlaugur fastur sér Helgu. Þar það skenti ley fríðgæ, þó í gamni sth: að vera, skilti manni þó, að þar fylgji hugur máli. — Þá Gunnlaugur hafði nemid löy- speti af þorsteini, þá er það doz nokkur, að Gunnlaugur segir við þorstein. Þeim er þá klakar í lögun, sem þri hefir eigi kent mér; að fastu mér komu.“ Þorsteinur segir það létid máb og kenti komum.

af þerli. Gunnlaugur kvaðst vita vilja, hvort
konum kefti rétt skilið, þorsteinn kvað það þarf
laust vera, en Gunnlaugur fór sínum fram. Tóki
hönd þorsteini, nefndi sér votta og fastuadi sér
slégu. Spurði sidan hvort þá mátti svo niðu.
Vard mönnum mikil gaman að þessu, þeir ur
við vortu staddir. Þen þorsteinn kvað alla skylda
vita það, að þetta voru sem óvælt og fylgdu þri
engin undir mál, og notkorn seinnu, þá Gunnl.
hóf boðorð sitt til slégu, tók þorsteinn þri þung-
lega. Og er Gunnlaugur sa, að hann sjálfur fékk
engin skipað, leitar hann fullkingis födur síns og
kemur svo sínum mábum, að Ellegi þor á fund
þorsteins. — Það er fyrir hans ort að þorst. ákvað
að slégu skyldi kasta Gunnlaugs, en eigi þestor-
kona og hida hans þorja velur. svo stótt. Ellegi
mátið fast, að hann kvað það mundi verta þeim
þorst. að vin slégu, ef það mundi eigi fram að
ganga. — Þreydur þor eigi fyrir hjá Ellegi himni
sinnu á fyrirleitni og stór menstau, sem viddur
hjá Gunnlaugi gæti svo um of.

„Reigi skal haldur ganga, meðan bádir þatur
eru í þulanzir“, svaradi Gunnl. þá hann getur
fyrir Reink. sláðajarl, með tár á ristinni, er

þreydur ur bláð og gróflur, en jarl undradist, að
hann skyldi ekki haldur ganga. Þagna þeirra orða
Gunnl. og afstopa hans við þori hirtmannu,
kídur jarl Gunnl. þeirra þorbena: að hann yði
eigi annara áttjar vatra, en Gunnl. svaradi „Svo
þótti mér vera eigi að þú bádir mér engin
þorbena, en bádir sjálfum þer hallkromari þena“
„Hverra þá spyr jarl.“ „Að þú þengir slíkan dauð-
daga, sem ^{slákon} þadur þinn“ — þessi ord Gunnl. benda
að visu á ódama bjork og ósvipni, en þó þremur
kútt, hve lít Gunnl. kunnir að gata ormslungu ^{seinnu}
or, i vidur vist stórköfðingju sem Reinkes jarls, er
við þetta tákifori sýnir drengskap, eftir þá tíma-
hugsunarhaldi, að láta Gunnl. sleppa lifandi sem
kafdi gerð konum þá von viddur sem hugsast gæti
þor sem slákon þadur Reinkes jarls fékk þann
hádrulegasta dauðdaga: þreydur af þorali sínum
þor sem hann dældist i svínogryffju.

Svo viddist sem afkvaður þessi kaf: orðið til
þess, að Gunnl. framvegis gæti sín betur, þor
til hann i Upsjöbum hitur Þrapu Örnudorsu.
Framgíoni Gunnl. þá, verður konum sidar aðfalli,
þri Þrapu man ord sín, þó seinnu sé: að hefna
líksverðingor þeirrar, er Gunnl. gerði konum i það

Sinn

þorjón áttu liden, frá þri Guml för utan.
Man kann eigi lengur þóð sinn, og Helga hina þögva.
Hefir hið lifid tekid hug hans allan? Ad vissu heit-
adi það. Morzir konungar og jarlar tóku kon-
un vel, þri þrið þyvir ungzadisskap sinn,
syrir Guml. vidda dreygskap og hreyfti, sem i
þann tíma var þung á metaskabunum.

Skorpa dómsgreind Guml er hegt ad undra, þá
ham domir svo i þrotu, þarra jarlanna Sigurðar i
Skörun og Reiriks ir Noregi ad hvorukveggju
undir vel hlaf sinum - Ren Guml. sa eigi við
þri, þá kann gerdisi hið madur Ad alvæðs
Renglandskonungs, gaf ham eigi i brott kom-
ist, ein leypis konungs og þri kom ham ári sidar
við til Islands, en samningur stóðu til i fyrstu.

Of þ dregur fleira en eitt, til þess sem verda
vill. þá Guml þengi þarid til Islands voru þri
Hallfredur svo sidkunnir, ad adins halpar maðurur
vor til vetrar, er þri tóku land i Melraskastéttu.
Gettk Guml. þá i gleinu við þóð bóndasou, þann
er flesta kaupmann feldi. Féttk Guml. feld ham,
en þri sjálfur ir liden i öðrum þak, og þell um
leid. þá mætti þóður. « Vera ma ad þri vegni

eigi amors beður. « Svad þá seggir Guml. « Mal-
id við strafu, en kann þri Helga kinnar þögva
ad velarvottum, og vor egi kjá i sumor, er það réðit.
Guml. svaradi engu. I það sinn virðit lungu
hans lömuð. - Svó mjög seintadi þóðurinn, sarr
ir liden stótk, þerðum Guml. ad kann kom ekki
ad Gilsbakka þri en hið sama kvöld er bridkaup
id stóð ad Þorj.

Hefud þrapus var komin yfir höfund Gumlangi.

Ornstungu varð engi
altra daga und sal fjalla
hagr, sig Helga en þögva
þrapus kvámar við nafni.
Litt sa stóð ein hviti
hjörpeys, þodir mejjar
- gefin var þri til auro
unz - við minni tungu.

Svo kvædur Guml. en egi sef þri skipringuma til
nánari leið beirvingar.

« Þri helpi engum gladum dag til enda lifad i
veröldinni, sidan Helga hin þögva nefudist þri
þrapus. Hinn hvit leit madur, þodir mejjarinnar,
sa ettki við kvæðskap minum. Hinn var gefin til þri.
Hér gerir Guml. þri rangt til, þri þri þann þri

útkoma Gunnl. ári lengur enn tilskilið var.
En þessi vísa lýsir eigi að sidur, einna kross þess,
sögu Gunnlaugs. — — —

Og til að hefna kanna sína, skóvar Gunnl. sláfu
á hölm. Í Öxarárhölmum höfðust þeir fyrst, þar
vart þá þeirra klutur. Hólmangongur enn
bannadar með lögunum á Íslandi og þar bjó þar
sláfu Gunnlaugs, að má þeirra skuli úskjöldur
utavlands. —

Í Dinganesi, ríki í Noregi, fór fram þeirra síð-
asta aðlag. Þóðust þá frá kilegu, en svo fór
að Gunnl. náði að höggva annan þóðum undan
sláfu, sem féll þó ekki, en knettaði, að stöfu
einum og studdi þar á stöfu. Þá mælti
Gunnl. «Itu eru övigar og vil ég eigi lengur hefja
við þig, örkuðan mannum» sláfu svaraði:
«Svo er það, að mjög hefir áleikið minn kluti; en
þú mundi ég enn vel duga, ef ég fengi að dretka
nokkuð» «Svika mig eigi, seggir Gunnl. ef þú
þeir vata í hjálmi minum?» «Reigi man ég svika
þig» svaraði sláfu, en svo þóðust þeir, þá er Gunnl.
þóðust þeir drýgum, að hann seiddist á móti þeirri
vinstri þendi, en hóf í höfuð Gunnl. með hinni höggi.
Vart það allmikið sár. Þá mælti Gunnl. «Ílla

svikastu mig og ódrengelegu þóðust þú, þar sem
ég dríði þér. — sláfu svaraði: «Sattu er það, en það getur
mér til að eigi ann egi þér aðrnleysins slélgu
himar þóðust. — Þóðust þeir þá en um stund
ginnail. en lauk svo að Gunnl. vóð sláfu, og lét
sjálfur sökum höfuð sársins skórnna sína.

Þannig er lokið afi þessora þreygja þraustu
manna og um leið rætt að mestu draumum, er
þóðust á Þorg dreymdi meðan þessir menn
og slélgu dóttir hans voru ófald. Þóðust faldi
riddingur Austmanns á draumum óvikerlega
og lagði það á hann. Þen kross skedar? Skipar
ekki þóðust. svo þóðust þóðust þóðust alls, að þóðust
þóðust sítt ef meyrbaru verði, og þóðust. það þóðust
höfðingja sídur. Þen slélgu himar þóðust er lífs
andið og þóðust upp á vísundar þóðust og það
vóðust svo, að þessi undanþóðust komu hans sen kon-
um ekki ókar, er hann létur hinc þóðust meyr
Hjartorhalt. Hann þóðust ekki svo mikið á draumum
edar spásagur, að hann vilji ekki eiga sléka dóttir.
Þóðust áður hefti hann allad annað.

Þraumum einu þóðust sig, er svo merkilegt að
redi í sögunni, að varla verður fram hjá þóðust gengið.
Hann er myndur tríarlífi þóðustanna. Í þóðust

hvirfist mynd af þeim afkurtum, er verta uppski-
stada Gumlaugsstoga. Og hvort sem kann er sam-
ur i virkileikanum, eða er skáldskapur höf-
stogunnar, sem er þó ósemilegra, gildir þar sama
um. Gæti eigi svo víða í forisögnum, þessu
ritari áhrif draumar og spásagnir kafa kapt á
líf manna í þá daga, heldur ein nú.

25 ár eru liden sidan Austmadur sá drauma
þorð á þorð. Ut í ~~Tinganesi~~ höt ein vígi milli
„atnanna“ með jarnklotnar og lyktur svo að
„sinu veg fellur hvor“. Þen heima á Islandi lifir alþinn
Helga hin fagra, - knipsin yfir sínum brotum asku-
vrum og rekur skitkjuna Gumlaugs, þortil
hinn fellur örend í fang „valunn“ þortkalli
bonda sínum. —

Þer þort tilviljun að draumleikarnir þessa
þrjú eru í mynd himna líqulegu fögru fugla:
Þerur með jarnklor, í mynd hart þengis og líqu-
ar, þamkrif alþinn í mynd þengur og hreimleika,
og valunn fráni.

Gumlaugsstoga er saga kornu og dauða, og í þessum
gerfi Gumul og Stropus hirtast
þan öfl, er að lotum ~~verta~~ verða hinu unga Fól-
þjódríki að falli. Aldrei að rekja og hefna með

rellu eða rangu. Þá lestur stogunnar vertur
mörgunu það, að skella söðum á Gumul. hinu
unga storkuga, tilfjuningurika, meðtaggeru
mann, sem vildi ekki haldur ganga með um báðir
þatur voru jafnlangir, eða flytja sidar knaði síð
fyrr Ólafi konungi, en Stropus. Þen það er ólásið
að þar sem Stropus heitir Gumul. manni sem er
hlidstadar konum sjálfum - höfðungja stovur - og
Gumul. sjálfriu af þá tíðum - kafa konum verid
hinu þessi stöps. Þí þen þer ein í dag sem þris
á örlog. Þeg ger það ekki, en mér þinist Gumul ekki
kafa verid eftir þri mikill gapumadar, sem hann var
mikill glæmi madur.

Í dauðanum ljá þessi þeir manni sér ef til
vill best. Þí þerli Stropus mannum verid verid
kalla mannteg, en þar hirtist Gumul hreim
og sama mynd, sem vertur þyngr á mefnum,
en öll hans fyrr brek, og sú mynd má vera Helga
hinu fögru raunaþot, er hin mörgun árum sidar
rekar ~~í þessum~~ fyrr sér, skitkjuna Gumul. hit
eina sem hin þetta notid.

Salome Gisladóttir

Reikningsdæmi

Í sumum á sláttumáttum vor þlyktir heppendanna að slá 500 permetra sem hér seggir, talinn: minúturn og sekúntum, talid í sömu röð og á skýrslummi sem forstjórnin i gjörta bokinu:

1. var 19. mín 50 sek.
2. - 21. - -
3. - 20 - 10 -
4. - 21. - 5 -
5. - 18 - 30 -
6. - 18 - 10 -
7. - 16 - 30 -
8. - 22 -

a: Slættu lengi voru allir þessir menn á slá 4 hektjara með sama hraða?

b: Slöð voru um mál þess platar, ef þann voru helmingi ^{lengi} þann er breiddur?

Þeir sem reikna dæmið, eru þednir að afhenda ritstjórn. Frjgimundur gamla útkomuna til birgtingar í næsta blaði.

Óska eftir notkunun vegju nákvæmri útkomun.

Staurur Þeggettsvord.

Frjgimundur gamla og pólitiksin.

U. M. F. T. hefir nú gefid úf blað sitt Frjgimundur gamla síðan velturinn 1919-20. Alla þá tíð hefir hann sneytt hjá þri að þlykti greinar um pólitik. Frjmon fél. hefir þó notkand borid á röðdum sem kafa verid þri fylgjandi og talid að með þri yfði blaðið epuis meira og fjör meiri greinar, og ritstjórnana ræki síður á stær með epni. Það er það, að eft kafa ritstjórnir kravtad yfir þri að félagsmenn voru i dauðara lagi með að senda epni i blaðið, og vistur það, að mjög hefur mátt á þeim i þessu epni, og þeir orðid að rita sjálfir að miklum mun. Þer engu að síður teldi ég mjög óheppi þyft að kverpa að þessu röði, og i þri epni eru landsblöðin atkur til varnadar. Þá pólitistiki ríftinnad er sem þann yfirleitt þora alþjóð, er aft meklu meira til sundurdreifingar, en til þess að þora hugina samon og epla "Frídafrid" það er manlegur breystleita, þá þarid er að rita i köpp um mál þessi, að það slor úf i hörtogunir og rangfarsker og eldinga leik við hörtogunir. Þetta er þri líklegur til óþarnadar sem starfsröðid er minna og félags heilidinn þá memorari.

Si mikil ólga í blóði manna, af pólitískum hug-
orköringum, þá er miklu nóð að gefa henni
rið rás á félagsfundum endrun og eins ef svo sénið
og láta svo sattu niður falla að fundi loknum
reit eins og þess herjar gæta sem bótust á dag-
inn, en gengur svo sattu að öðleiti á kvöldin, en
slita semma um sljórn mála uman Fugismundur
mundi vara lengur og vafatannur ávinnugutinn
eða samdinn.

Þen á það mi þó henda, að fjölbáttara gat. efnið verid
í Fugismundi gamla en mi er, mál: þar meira
gápa á ymsum fjöð þriðja mála.

Fyrir mörgum árum selti Fugismundur form um
þrjátíu spurningar um yms efni, og mátti hær
þeirra vera efni í rið gæð, og ég minnst þess etni
að nokkar þeirra voru pólitísk atviti að einni
undrun stálum. Þess hann selti mi fram af nýjja
svipud efni, mál: það ef til vill eitt kvæð kvefja
við andrúki manna.

Mér er nóð að hella, að í fram tíðinni - þyri það ekki líjó
minni menningar þorsta okkar ungmanna félaga, að blóðið
hafi jafnan tveitt hjá sljórn mála þrasi, enda þótt
eitt kvæð reynist orðugra að hella því lífandi sem þó er vaf-
samt.

Fr. Sig.

Tíminn

„Að fylgjast með tímanum“ heitir grein eftir form u.
M. F. í síðasta töl. Fugismundur gamla. Skilríngur
minn á því að fylgjast með tímanum er sá að
skilja kvæð er að gerast, kenna að meta það, og
taka það í því. Slit að fylgja lídandi stund
etki eftir, þer oft vott um vanþorsta og deypð,
en stundum, og það er oft, fastheldni við gamla
venjur, þegar hið nýja kvefja breytinga.

Þess fremur eru mér sem etki vilja eða gefa
meit hin lídandi tíma að verðleiknum, etki við-
urkenna leikvöll neitvans nema að litlu leiti,
þjóla lengra eða skemma fram í tíman, eftir
gefnu merki frá einhverjum óþekktum, með all
aðrum sjónkring. Verður slit oft til villu að
yfir gefa veruleika lídandi stundar, en elta uppi
fram lídarspar ymsra miðlungs manna, er jafnan
eru lítið rökstuddar.

Greenarhöf. telur samkomuhús byggingu u. u. F. T.
úr elta hugmynd á þeim grendvelli er hin þefir
verid byggð. Þess fremur af þeim ástæðum hafi
hin etki hlótið neqilegt fylgi til framkvæmda.
Framtíðin seggir höf að beri í skauti sínu heima-

vistar-skóla barna og unglinga hér sem annar stöð, þessi þri ad fresta hús byggingu okkar, og biða eftir slíkri stöðum hér og samræmast þennu.

Um þessa - ég vil segja nýju hægmynd málsins, vildi ég fara ótíðum orðum, til þess ad spara mér tíma á unradufundi um málið, enda næst ad segja ad það sé óskýft fundahús málinu, vegna fjórlegrar niðursans við fyllingu tímans í mentakerfi landsins. Um nauðsyn fundar og samkomu hús þess ekki margt ad ræða, þó þú talar þar um máli. Hér er, nú orðið, aðeins um einn stað ad ræða, sem er senta eign, og enginn veit hvar lengi standur til bóða, þess után á kreppsenda, sem hefur svipur þegindi í för með sér og það, ad hafa enga barnafræðslu deild í framdalnum, en alla öllum börnum þaðan ad sækja skólan í yfri deildina.

Þá kem ég ad aðalþingi, heimanaristar-skólanum sem hús á ad biða eftir. Ég munnið þess ekki ad ég hafi heyrt nokkurn mann, ljá þeirri hægmynd lidsyrti hér í þessum fræðsluheraði, þvert á móti, ad það sé sérstaklega vel til far-skóla og heiman-göngu fallið, er hafi þann minsta namskostnað í för með sér er hugast, geti. Hins vegar hafi heima-

vistar-skólar svo stórum aukin útgjöld í stofu-þé og retri fyrir ad standendur barna, er eiga misþakulega létt með ad hafa útgjöld sín, þó ver sem börnin eru fleiri.

Stund er þá orðið okkar starf seggir greinorköf. Í hús byggingarmálinu er það sjóðstofnum og áframhaldandi fylgi við það, um morku er náð, á eitt hvar svipurum grundvelli og það hefur verið byggt á.

Stund sem öllum aldarhæli líður, mun hin mikla framfaralda sem risið hefur hin sidari ár halda áfram eftir gjaldgælu manna. Vegakerfi okkar vantar brýr, og er allt slitið, þó það þúsund á þúsund og á, til þess ad verða nokkurn veginn fullkornið. Síma og viðtöki vantar víða. Flísabátar liggja allvíða fyrir hendi, ekki síst penings-húsa hlödur ofl. Tinnarok og aðrar jörðabatur ofl. ofl. Langt ofl. í lesi framferandi er heimaaristar-skólinu hér í sveit.

Þennu fremur hefur hin yfirskondandi kreppa þrengr svo ad bondum hér í sveit, ad flest allir hafa stíll um kreppulán, þáist þau, er þor með þengin 30-40 ára heimaaristar-skóli fyrir hús afurta afgang mi lifandi bónda og erfingja

Sumar þeirra máske líka.

Slís til heimavistar skóla fyrir börn og unglinga mundi kosta dugi þúsunda í stofu fé, után mikils órlegs reaturskostnaðar, en þá er ríðid: opin bert fé til slirkdar. Þó ríkissjóðar mali quell fyrir morga, er hátú við, að þátt fróðslu heraðs- hreyfiss vildi rísta sér þar breidda lengju, til heimavistar skóla, er hátú við að önnur herað, sem eru illa til heiman gongu skóla fallin, yrdm láttu síðja fyrir slirkum slirkjum, en við láttu hida vegna atkcar gödm forskóla að stöðun "Eg spyr höf: Slam seggir þáttid á hverfandi hvel úr sveifunum. "Hvóð á þá að gera við heimavistar skóla" Fara etdu alþýðuskólarnir að ræða nógva morgin fyrir atkcar þáttum þjóð. Þóru etdu mikil samindi í þátt, að þey ar samt, eý vil segja morgu yngva fólk þer í þessa skóla, hleyppar þátt yfir sína herað skóla, í sömu tegund skóla í öðrum landsklafum, og þeir eru hálf tómar er lókusl skafa skil yrdm.

Nú við skulum fela barnabörnum atkcar þessa skólakvæsjón. Við skulum byggja atkcar fundu og samkomuhús eftir, efnum og nú verandi þóttum með tilbili til viðbótarbyggingar ef þrúklidm skýlki

þreyfast meira en núklidm. Men eý ræða það mál á umræðufundi í félaginu.

Snabjörn Jónsson.

Ofþ er það gótt sem gamlir kveda

þessi málsháttur kemur mér ofþ í hug er eý bláða í gömlum bókum eða blóðum. Þíms spakmali og mállaki, sem gömlur eru, eru óreitanlega þess verð að þeim sé á lofti haldid, þer þau geyma morgun þátt samleik, sem ávallt er nýr, þótt tímannir lidi. Nú er það sós að eý hefí rekisþ á nokkron mola í gömlum almanak- um, sem mér dott í hug að Ingimundur vildi kírta lesendum sínum. Undir þessum greinum standa stafirnir Tr. G. ⁺ og vanti eý að það séu nóg með mál með gildi þeirra
Tr. G.

Þlestir menn eru betri en orðróminum segir meðan þeir lifa, en verri en eftir málin segja þeyor þeir eru dómir.

⁺ Fangamark Þryggva Gunnarssonar

Þegar of drykkyri madurinn situr í drykkyri
stífunni þá leggur hann þor inn:

1. Þvinga sína, og tapar þeim.
2. Sína sinn, og tapar hövum.
3. Sjálfstjórn sína, og tapar henni.
4. Fleimilísanægjuna, og tapar henni.
5. Farseld konu sína og börna, og tapar henni.

Þekki er þessi viðskipta staður góður, þor sem
alstaður er þar, en hvergi vinnungur.

Drökku minna, en andaðu að þér meira of
breinu lofti.

Þortadur minna; þyggdu beitar.

Bladdu þig minna, en bodadur þig oftar

Þeyddu minna sjálfur, en gefdu heldur öðrum meira.

Þeygdu þig minna, en storfadur meira.

“Tónir ragnar skrálta hest”

Þekki illa við sumu sem eru hávota mestir á fundum.

“Galadur ekki fyrir þú kemur úr eggjum”

“Gott ríð til sumra unglinga, sem eru að gala í pólitík”

“Skrifadur þyggdoryði annora á sand, en velgjörðin
á skis”

Til athugasemur fyrir þá þefni gjörnu og öru þakklátu

Ritstjóri

Sigr. Benediktsson
frá Helli

Y
Ingimundur gamli

Blad U.M.F. Vatnsdalings.

3. Fölblið / Föstudaginn 5. Apríl 1934. | XIV árg.

Y
Vorid er komid

Þrossa radir blorra fjalla,
bjarnu stor á kletta-stalla,
gríppur, skreyddar skrida mjalla
skreyttar roðna í aftangföt.
Sindrar of jökuls sveitum skalla,
sivast vöðva eins og blöt.

Tornótis yfir landid leidar,
lífi hild i fadmi leidar,
andlar frídi á allar sídur
eftir dagsins þys og glaum.
Slepr og mjúkar blerinn blidar
boðar öllum þagran draum.

Helg i kyrd i djúsum dolum,
dögg á hlið og grænum bolum.
Dvelur all i svefnisins sölum
sakar þangad ortuqndu
--- Dagar sleprir skyrkum hölum
starfi ad, er leidar notu

Estkummannsins eldmid kveitar.
úti hida störf og leitar.
Styrngi magnast þraplar veitar
kyndir von i hugnum bab.
Vorid skuggum vetrar þeykar
verdur bjort i hverri sab.

Vorid hverjum vísir þeir
vöð og þroska, - lífid norir.
Ljoma gróðrar lífr skorr

lífid hverf sem augad þor.
Leika þrjálsir lakir, þorr
ljóða - höppu þossinn slor.

þá er líd od vakna og rimu
veglegi störf og höndum ymu.
Estka! Dattu á mátt þinu minna
og motta þinu slepru: vor.
Störlat gakk til starfa þinna
slig þú hverf til frama spor.

Vandradaskald.

Staka

þá, sem skinnid skorast þá
skallu'ur geiskum þinum
glöy velja og gefa þá
gamla dalnum minum

Vandradaskald.

Yegurinn

Þeg var rétt áðan að lesa bræði í nýlega út-
kominni ljóðabók. Lestur þess fyllti mig lang-
um til að biðja Frjgmund fyrir nokkur orð til
ytkar, sveitungar mínir og gömlu félagar!
Bræði þetta er eftir David Stefánsson og heitir
"Yegurinn" það heyrir svo:

"Reinn talsti um veg yfir vegleysu og hraun.

Reinn vituadi í samtöku er ymnur þyrngdur reinn.

Reinn maldi fyrir vegi og vissi upp á hár
hvar vegurinn ætti að koma - Svöldu hundroð á!"

Þér er sögð fáin orðum gömul söga og ný.

Hugsjónir fadast það er skrafad og skeggrætt, málk
og ástladd; en þar við silur, hugsjónarmi ekki
frumfylgt og verkin biða. Þen hvers biða þau?

Þeg heyr David segja ytkar söguna til enda, og seg
hér tvö síðustu orindi bræðisins.

"En loksins kaddi askan að lita þessa síð,
sem lita fjærst til þaka, en aldrei fram á við
Og askan, hún var samhent og sögdi: Þér er ég.
Og sjá hún ruddi hraunin og lagði niðjar veg

Þer starfinn var lokad og leyst in mikla þraut

fant líðum öllum sjálfsogt að þarna væri þraut.
Þen vidda eru í byggtunum hjör og heldur um
sem lita ytkar, starfsglötta vegabötu menni." —

Þær kynslóð skilar af sér óframtverendum hugsjón-
um. Þeim á svo næsta kynslóð, askan að taka við
og skila þess til sigurs, þeim um þess eru verður
að krefst askunnar síu loydir í söluvar fyrir.
Því altes eru einhver af áhuga málinu hinnar eltri
kynslóðar þannig vasin að askan hlýtur að bræða
upp dauðadóm yfir þeim, því: "Linnarir breyfast og
mennirnir með" Í þessu stöð koma svo niðjar
hugsjónir og áhuga mál, sem askan skapar sjálf, og
fyltar sér um. Framtíðin er askunnar.

Þess vegna verður askan að gefa sér ljóst að hún
á rétt til íhlutunar, um það starf sem fyrir fram
tíðina er unnið. Og hún á meira en rétt, henni
ber skylda, til að sjá um, eftir því sem í henn-
ar valdi stendur, að verkin síu framtverend
þannig að framtíðin og þeir sem eiga að njóta
verkanna, hafi þessa sem varanlegust not.

Nú tíma astka vor Íslendinga, eða öllu heldur
þeir, sem nú eru að forast af askuskíðinu,
eiga heildur skilið fyrir það, hve vel þeir hafa
fylgt sér um margar hugsjónir, sem húnir

bjart, sýnustú og bestu menn himnar höfðu kynslóðar, höfðu vakið til lífsins.

Þen hvarð um þá sem standa nú á hátindi askunnar hrastir og djörfir? Vonandi þessa þeir gefu til að framkvæma þess hegsjórnir og þann verk er þessu bida, og kafa beidi í "hundruð ár" eins og skáldið segir.

Því "vída eru í byggðunum hjörð og keldur enn, og sumar þessu svo illar yfir þessar, að vonlaus er að þess verði bráðar, nema öllum þessu styrk, samheng og einlegni sem askan á yfir að ráða, sé heint að þess verki.

Þen svo það vinnist, verður askan að kalla að líta þessu sid sem líta þess til baka, en aldrei fram á við", og um fram allt: vera samhent og samtaka, enginn má skeras, úr leit, enginn er svo áumur að ekki muni um hug hans og hönd af hann vinnur af einlegni.

Og enginn má láta það hefta sig, þessu kall kunnir að anda í hans gort, frá hinu eldri kynslóð, sem oft lítur framfata og framfara hug askunnar horrauga. Það er verð að muna að það er miltill samleikur í orðum þessu Þorlingssonar, þar sem hann segir: "en fylgi

"him þess einhega, in aldrada sveit, þá eru á vegi til grafar"

Þessu félögur! Þessu sem voru minir samstarfsmenn og þessu sem sidan hafid basit i kopsinn, askumenn og konur minnar fögru sveitar! Til ykkar er orðum minum beint. Þessu skora á ykkur! Fylkið ykkur einhega i kops himna "slafsglöðu vegabóta manna" Þessu fyrst úr vegi þessu hjörðum, sem svo vída eru i götu félagskapsorins sundrun, fortrognni, og sérhlepni, þessu þessu úr ykkar eigin götu svo félag ykkar verði ein lifren heild, einvört og fjáls. Helgið svo sveitimi ykkar kraftu ykkar, verði samtaka i að bría þess keldur sem enn eru óbráðar á framfara braut þessu. Skapit ykkur þann skilyrði i henni, að þess getid nolit þess kraftu ykkar og uppskorit ávört þessu idju er þessu leggid fram. Þessu þessu markit er náð, standit þessu fjáls djört og vögrið, til þessu i þessu vid þessu fortrogn sem hannla gongu þessu ar á framfara brautinni, til þessu að taka hördum saman vid aðra askumenn, sem slepa áhuga sínum og slæpi i sönnu all og þessu.

Svo áska i ykkur öllum gleðilegs og farsels

nys árs, bæði sem félagsheild og einstaklingum,
og þakka fyrir samstarfið á liðnum árum,
sömuleiðis fyrir þá fallegu gjöf er mér
var þóð frá ykkur síðast liðið vor, og
þann hliða hug er þar var að baki.

15. jan. 1934

Engibjörg Sigfúsdóttir

Fyrsti landnámsmaður

efir Jorunn frá Skali

Þess er gætið sem getur er sagði Grettir
er það er nú ekki alltaf svo, það fer, því
meður, oft eftir því hvern gerandinn er, hvort
það er óbreyttur alþýðumaður, eða kynstór
innviðadur höfðingi. Það er oft þannig
að verkum meiri manna er fremur
haldið á lofti, um verk alþýðumanna
er hlýðara, og þau gleymast og þaknast fyrir.
Þen þá er hilt verra þegar einhverjum eru
eignuð verk sem annað maður hefur unnið,
einkunn þegar stríkað er yfir nafni alþýðu-
mannsins, og einhverjum stórrí manni stýr-

ummar eignuð verk hans; eða skilpað í seli hans
í söguljóma forliðarimmar.

Árið 874 er talið þóðingarár íslenskrar þjóð-
ar, þá nam Ingólfr Arnarson land í
Reykjavík. Frístígin um Þósson, og þósson er
síðtí höfðu til landsins áður til að skoða það,
kemur sígu þjóðarimmar í raun og veru ekk-
ert við, þeir höfðu engin áhrif á það, hvern-
ig landið byggist, og hverjir gerðu það.

Ingólfr Arnarson er hæðvetna nefndur fyrsti
landnámsmaður á Íslandi. Fyrsti sagnaritar-
innu Ári prestur hinn fróði, gefur honum þó
ekki það heit, en nefnir hann fyrsta þeirra
5 landnámsmanna er hann tilgreinir.

Í Landnámu er þannig að orði komast:

„Ingólfr er þóðastur allra landnámsmanna
því að hann kom hér að óbyggðu landi, og byggði
fyrsta landið“

Það munu aldrei, svo vitað sé, ^{hafa} komið fram
nein mótmæli gegn þessu. Þetta hefur sífellt
verið endurtekið í hverri þeirri bók, sem fjall
að hefur um sögu Íslands.

Í Menntabók handa börnum og unglingum eftir
Jonas frá Skriflu, er þannig staft frá: „Sá

madur sem þynstur til sé bálfestu hér á landi
var Þingjólfr Arnarson og flestar Íslendingar
vita ekki annað en þetta sé rétt; en þeir
sem lesid hafa Landnámu með alhygli,
hafa klakid að reka sig á að svo er þó eigi
þar seggir svd:

Um vord er hann (þ. e. Gardar Svartarson)
var búinn til kops, sleit frá konum manni
á bát er heit Nátó fori og þrel og ambát,
þann byggdi þar síðan er heitir Nátó forarít
(Landnám I. 1. bls. 28) Og enn fremur:

Nátó fori er með Gardari kofdi úf farid,
eignadi sé áður Reykjidal, og kofdi morki,
þar á vörum, en Reyvindrur tek hann á braut
þadon, og leit hann kofa Nátó forarít
(Landn. III. 19. bls. 164)

Þess vegna hafa allir sögufróðingar sem ritid
hafa um Landnámu á Íslandi þargad um Nátó fori.
Í undrekinum þessum örfáu orðum sem heitir
Landnámu skrifar, en þann hja þeim verður
naunnast gengid; engar líkar eru til þess að
þau séu óábyggilegri, en annað sem í Landn.
stendur, og heit er gull og gull.

Þar þarna óheimlini kveitir fyrst; reistins, i

sketta boratta Íslendinga?

Þar Nátó fori ekki getid af þri að hann er ekki
jafu hitu setur i namu þil. og Þingjólfr Arnarson?

Þessu sagnaritum svona óvondvortar að heimild-
um? Og það þeir sem rita kenndubakar i
sögu eins og s. d. Jónas frá Skriflu.

Þar söguþekking Jónasar ekki meiri en þetta.
Sem er mjög ólíklegt. eða: þar samuleiks að
Jónasar frá Skriflu þetta allt?

Þess svd er réttilegt ekki ólíklegt að þó tilhita
vopu Jónasar Jónstouar séu ekki öll úr vopu
smidju samleikans

Kidur. nast.

Ferdalög

Ferdalög ferast ni mjög í vörð á Íslandi
og mönnum verður á ljósora hveru
ferdalífid lyflir anda leyur salu lassinum
í hvarlad dýpt eins og skaldid segir.

Náttúra Íslands býr yfir mikilli fjögur,
og hingat kemur með ári hverju fjöldi erlendra
manna, til þess að sjá torleik loftsinu og
sigr fjallanna, auk annars.

Ísland fer að verða ferðamannaland í stór-
um stíl. Þá til vill kemur á tími, að
það slozar hátt upp í Sviss, og er þá langt
til jafnað, enda þó landid okkar sé ekki í
leidinni til reinnar Ítalíu.

Þen það er leit til þess að vita, hvo til til-
lega fær Íslendingar sína þess kast, eða gera
sér far um að sjá landid sitt.

Það er á að vera nokkur hvíð hjá ungu
fólki að kynnas þri nokkru meira en ab-
ment er raun á, minsta kast norðliggjanti
kerudum. Þekki þyppli það að kasta stófti.

Unghemma fél. okkar er á að beital
þyppli þri að félagsmann þoru einu slíka þri

á hverju sumri, í þri er badi menning
og ávagn og meiri líkur til þess að það
mest: brýta bænd félagskapsarinn.

Þer dettar í hug að slíga upp á þri,
að á sumri komanda yði faru ein þri
til Skaga fjörðar helst alla leið hein að slólu
him forna menningar stri allra stóft-
lendingu, þó valim yði stadurim í
Skaga fjörð stódu hugir him velusta fólkin
líka um hann.

Vel er þetta gerlegt ef farid er snemma
af stad.

Þógunnum áurum er ver varid, en þeim
er til þessa þri

Þri Sig.

Fjallasala.

Bráðum kemur vorið með sólríka og langa
daga, grósin taka að lifna og þróaðum
streyminn fram á heidarnar á sumorstöðvar
sinar, til að njóta fjölskráðins þess
slúna tíma, sem það má vera fjölskráð og
óreiðu.

Fuglarnir koma frá fjörlegum löndum,
til þess að sjá gamla landið sitt, og njóta
björva vörnanna. Þeir kafa fundir það
á sér að nú mundi fara að vera á Íslandi.

Það er gaman að athuga líf fuglanna
þeir eru sístofandi: Þyggja breiddar, leita sér
og ungum sínum vidarvörð, og skemta möm-
unum með song sínum. Og þeir eru líka
gladir og syngandi frá morgni til kvælds.

Af þeim getum við horft að vera gladir
og ~~stærðir~~ létlyndir, og láta hverjum degi
nógu sína þjórnun.

Þeir segja gott sem geta verið gladir, en
það eru mi þri midur ekki allir sem
geta það.

Hvernig eigum við að skemta okkur?

Máður verður að verja þeim tíma skynsamlega
sem máður hefur frið frá kvældagsstötunum,
d. d. sunnudögum á sumrin. Sumir fleyja
sér upp í rúm og lesa kann ske eitthvort það
sem þeir kafa hvorki gagn né gaman af.
Sumir taka sér eitthvort fyrir hendur bora láta
sér leiddast allri dögum. Sumir fara og
leggja á góðingana, sem þá eru oft engir góð-
ingar, og kvegja sér bejarleit til að spjalla
við kunn ingjona sem oft eru heima sólarar
á bejarum. Og það er nú ekki alltaf það
leiddingasta. Þen skilja nú þessar skem-
anir mikid eftir hjá manni? Hefur máður
lengi áneggju af að hugsa til þessa?

Þey bjóst við að það verði nokkud misjafnt.

Þen þessi heggju að manni svara þessu neit-
andi. Þen hord eigum við þá að gera?

mannu morgni spyrja: Og eigum við svara
þri þarminn: Við eigum að skoða nátturuna!
Hinn hefur nógu að bjóða! Hinn breiddir úf fadu-
um full yndisþokka og þegurdar. Þidur aðins
eftir þri, að einhver korni og ausi ur þeim
nógu brunni þegurdar og teignar.

Við eigum að ferðast upp um fjöll og heidar.

Þjallalofid er svo hreint og hressandi,
að lundin leitist og maður verður gladdur
og kákur og gleymir öllum áhyggjum.

Þessum þertum gleymir maður seint og
gætur lengi hugað til þerra með ándægi.

Þú sem aldrei hafid verið uppi á heit-
um í síbbjörfum sumardegi, ætlu að reyna
það og vita svo hvern þú verðid ekki á
minni máli.

Þey myndi telja þú mynd vel til fallid að
U. M. F. R. stöfuadi til skemti þerðar eit-
hvað seppi úr bygðinni, að minsta kost: einu
sinni á sumri.

„ Með þessu og huga af þerðum
og fylgjá þredium
en þegar er að orða þú
þer að úr reipumum
með þessu að verða að svip þjó sýna
af sjáls minn hugumum.

Ragnar Vilhjálmsson

Alpsýðuvísur

Alpsýðuvísur eru tvi tegund skaldskapar sem
minst þer á í íslenskum bókmenntum. Skemur
þú til af þri að í kópi alpsýða vísna hófundar
eru fáir sem gefa til. Þer þú að alpsýðuvísur
hafi ekki bókmenntagildi yfirleitt, þi er vísna-
gertin svo þjó by andans í þri okkar Íslendinga
að vel eru þar þess verðar að þer si einhver
þerri sýndur, þerri af eit þerri af þerri
gæmish er gleymish ekki. Þri mun „Fugi-
mundar gandi“ þerri þerri vísur i hvegi tilabl. á þess þú að mun nokk-
urh áttu si þer að róa.

Vorvísu

Þerri sýlar þerri þerri
þerri er gjölu kaldu
þerri sjúli sem er þri
þerri stáli valdu.

Vetrarvísur

Þerri song og þerri i þerri
þerri með þerri þerri

fluglar longum lifðu við
lítt og þröngu kasti.

Fönn nam sjúka fróni á
föls kjúka lílunn
nín or fjúka og fjólin há
földud líki krítunn

Um hitu og þetta. Önnustöðar.
Þetta á mér lítið kast
landi frá að halda
báttunn smá vaggar við
vilynd sjávarvalda.

Nú er hlýja himindis
hljótu að sigin bedi.
- þá him nýja völdur ris
vöðva stýja af gleði

þegar upp á heidar há
heldu fjúka og gládur
fínst sem yði íg allar þá
annar betri madur.

A. V.

Um Gudmund á Sandi.
Flýgur hitu þá öðroðro
enn þá til í gáskann
krædur snjall um böndar. Þjóru
og klessaðro „sálarháskan.

Samant þess í útröngum iðlors '54.

Samtíngur.
Lítt skal slépa lífsins vals
leika sér við bláinn
þó mig vanti all til als
eins og fyrr daginn.

Þey hef líka þráreyn þad
þegar kólu blóinn
vönnu meir í veldingstod
vönnu þingurönnu.

Finn á landi, út við sjó
allor vöður þeyja
en þá er eins og þessi ro
þuffi mogyt að segja

Upp við fjallaþelgin blá
hest er sogg og gleyma
þær er hinn sem hjortad á
hana er selg og dreyma.

Þú og hallist þu minningu
hinnir feli á grúndir,
í þú og kalla á sölguislu
syng á allar lundir.

Þrona og gítrvill sögu vor
söngvor allar dröma
all sem morkar einhver spor
endur göngu sína.

Litlit menn

Litlit menn með litlu þál
ad litlu morki keppa,
með í þóði Þiss og Þál
þililika keppa.

Litlit menn með litlu þál
litlar skyldur skýja
en stóra bítu í stóra skál
stundum ná ad skýja.

Þittstjóri Sigr. Benediktsson
frá Heli

4
Fingimundur gamli

Blad U. M. F. Vatnsdalingur

4. Föstudagur | Sunnudagur 2. Des. 1934. | XIV árg.

Fyrsti landnámsmaður
eflir Fyggva frá Heli

Spurningum þeim, er ég endaði mál mitt
með í fyrri hluta þessarar greinar, laf ég
lesendur Fingimundur gamli svo sjálfa
hvorn á sinn hátt.
En um síðustu spurninguna, til ad koma í

veg fyrir misstælingu, taka þetta fram:

Í fyrsta lagi: Þeg nefni Jónas Jónsson sem
demi upp á þekkjanu; frístiga söguvitara
en ekki af því að ég álití kann seltori en aðra,
nema að því leit: skatlegri frístiga henn, að hann
hefur senn þá kanslubið sem nú mun víða
hvar vera kend í barna og unglunga skólum hér
á landi. Þer nú verðum fyrst, og fremst að
gera kröfur til að slíkar bókar séu ritðar
eftir bestu heimildum og bestu þekkingu sem hægt
er að reita sér, án nokkurrar hlufdrögni

Þer það eru einmitt svo sterkt rita fyrir
því að þarna sé ekki rétt frá skýrt, og það
sennilega vísvitandi að slíkt má ekki kveðja
liggja.

Í öðru lagi: Þeg Jónas Jónsson er ekki sam-
leitarinn samkvæmti viðvitjandi fyrsta
landnámsmanni á Íslandi, en hann hefur ritni
samkvæmti því sem að framom er sagt;
munti eg þúslega endur taka niðurlagsord
fyrri hluta þessara greina hvor og hve-
ner sem vori, vegna þess, að þegar höf, er
að segja það um einhvern mann, að hann
hvirði ekki um að gera mun á rétto og óríttu

í einhvern máli, sem er kominn á skýlt, þá
er þeim vrammi þesslegu triandi í þessum
deilum sem sriast, um heidar eða hagsmuni
eða hvortveggja. Amors kemur þetta stóri
malinu við og þrigg mér því að státt fara.

Í landnáms segir að báðum hafi slíkt
frá Gardari, það er þá hvar á líklegt að
svo hafi verið, sennilegra er að státt fori
hafi stórt. Það er skýrt frá því, að á
bál. þessum hafi verið ásamt státt foru
ambiti og þrell, og það er einmitt þetta
sem gerir frístiga landnáms stórtveggilegt.
Það, að státt fori er nafn greindur og svo
þekkt fram að ambiti hafi verið á bálsum
gefur grunn um að þarna sé ein elskendur
að ræða, sem stórt höfðu um annan
kist að helja til að njóta ástar sinna
sem frjalsir menn, en að stórt foru þarna
frá Gardari fyrst tók þá fori gæf, og státt
fori þengit þrellu í líd með sér til að komu
þessu áforu í framkvæmd.

Þetta óbyggða land hlaut að frista þessara
ögafurðum elskendu til að ná þróðu morki,
að: megn samom eldur ala, umast og stjalt.

og talað við, sem fjálsir menn á sínum
lífinn heimili.

Og það, að Kálfari feldi ástarhug til konu
sem var í þrældómi, var eign annars manns,
er skiljanlega dríð nóg til þess að hann þræði
að þáun lastruðu úr ánaudinum og eignuðust heim-
ili; en þar sem Nórgeur var þá albyggð land
sem ekki hafði neinn framtidarskipti að bjóta
þeim, sem fjálssum mönnum, er mjög eðlilegt
að hann notaði þetta henduga tákifori, og ef til vill
röðist í þessa þór með Gardari, einmitt vegna þessa.

Það er fremur ólíklegt að Kálfara hefði reynt
að veldora að ná landi við annan mann, en skipa-
æsjum að ná í þá þessa til sín, ef þásin
hefði í vau og vera stítt frá skipinu.

Nú man ekki leika neinn vafi á því að Gardar
Svararsson hafi verið hér á ferð nokkrum árum
áður en Ingólfr Arnarson tók sér hér búsetu,
og því hefur Kálfari munnid hér land, og reist
hér heimili á undan konum, og þannig verið, ónauk-
anlega fyrsti landnáms maður á Íslandi.

Að Kálfari hafi sest hér að fyrri fullt og allt, þá
ljóslega á því, að þegar Reyvinder souur þorskins
höfða, kemur til sögunnar, og þar að velja sér bú-

stað, þá gæðist konum svo vel að Reykjadal,
þar sem Kálfari bjó, að hann rekur hann þóttan
og eignar sjálfum sér landið.

Samkvæmt þeirra tíma mannréttindum hefði
öbreyttur hískorð engan rétt til landnáms, móts
við slíkan mann sem Reyvinder var, og af þeim
ástöðum kofa elstu sögnaritarar, sennilega þoygð
um Kálfara, þegar skipa skildi í héd veglega sal-
sögunnar, að vera fyrsti landnáms maður á Ís-
landi. Þen þegar 19. og 20. aldar sögnaritarar endur-
taka slíkt, þarft á móti skýlausum heimildum
landnáms, þá er um visvitandi fjölsam að reða,
sem annað byggja er sporstin af falkeldri við gandr
a liggja, eða af bláberum hejorinaskap.

Þen vonandi kemur sí tími að íslenskar sögnaritarar
og íslenskt alþjóta eignast svo mikla síðferdislega
þingrind og þann leiks átt, að þeim verður veittar
heimurinn sem eign komu, og þá verður Ingólfr
Arnarson að reyna fyrir Kálfara úr öndvegi land-
náms manna á Íslandi.

Vidvörðun og skilabod i draumi

Seinnipart 2. september 1931. Hitti ég Þorstein Bjarnason á Undirfelli nið í dal. Sláum sagðist vera með skilabod til minn, sem hafi verið lagt ríkt á við sig að koma til skila. Sláum segir sig hafa dröymt það einhverja nóttina í rituumi að til sín komi kona alderhægrin, sem hann þekki ekki, en fást þó kannað við, og spyrja sig að hvort hann vildi gera örlitid fyrir sig, og jafnli hann þri, svo framfarlega að hann gæti. Þessu þá áttu að bjóða hann fyrir skilabod til minn, og þau síu þannig: að ég þri gæti leiga með byssuna minn, hún sé ekki svo traust sem hún sýnist vera, og sé orðin haska gripur. Þó sé ekki svo mikid að áttast hana næsta á, en úr þri þri hún að verða vorkuga verð, og gæti þá og þegar orðid slys af henni, annað hvort á sjálfum mér eða einhverjum sem með mér sé. Og síðast orða bod hún hann að láta ekki fyrirfarast að skila þessu.

Þegar spurti Þorstein nákvæmlega eftir ýmsum smíðaríðum í draumnum, og í aðalríðum var hann sem þri segir.

Þekki gæti hann sagt mér hvernig byssan mundi hila, hvort hafi spurt draum konuna að þri en annaðhvort ekki þengið svar, eða ekki minna hvort hún segði. Þen einhveru veginn fást hann hann hafa það á meðvitundinni, að byssan mundi springa við skaf. Þekki gæti Þorstein gefid mér neinor upplýsingar um konu þessa, svo ég gæti áttid mig á þri hvort ég þekki hana, en hells ~~þetta~~ hells hann að það hefði verið anna min heitin Guðrún Þorsteinsdóttir.

Það þri fyrir mér, eins og líklega svo aði mörgum sem voruðir eru við kettur, eða einhverju slíku, að ég mundi eftir þessu fyrst á eftir, líklega þessu nemu í meðallegi triadur, og svo hells ég að hysa um þetta og gleymdi þri loks.

Það var ekki þri fyr en í vor, eftir hídugt hells 3de ár að ég mundi eftir þessu aftur, ég var eitthvort á ferðinni með byssuna, komst í þri við fjagl og skaut hann. Þen við skotid flugu upp að ríð fjaglar, og áttid ég þá að skipta um skaf-hylki í byssunni, til að vera tilbúinn ef þri gæfist á þri, og þá ég þá fyrst hver árangur hafði orðid af skotinu, sem sé að: ekki minna en 2-3 þri. laung rífa, sem koma mátti þri í, var komin á

klauptu rétt framán við miðju, og sennri legu eitru-
kröð af stórinnu farid þor rétt, og dylst mér ekki
að hefði einhver verið þor til hlíðar við byssuna,
hefði hann ekki sloppið jafngödur. Rétti vissi ég
til að neiða hefði farid upp í klauptu.

Þarna er þá draumur þorsteins kominn fram,
og virðist mér þor allu þora vel samán. Þor
var þora gifta mér mér að ekki skildi hljótt-
ast, sleys af.

Þeg vil biðja "Fingurinn og gamla" að vortveita
þetta þor gleymstu, ef einhver skildi reka aug-
un í það, eða minnast þessa seinna mér, ef
einhverja svipata draumvitru þeggi eða við-
vitru; og minnast skulud þið þess sem skild-
id segir að "off þó svo er, að draumur þor,
þoruleik i sér"

Þorsteinn M. Þorsteinsson

Veturinn er kominn

Þestir kannað við risuna þá arna:

"Vetrarþrumur flejja frá
fagnar gumasögur
allur þuma á fíll að sjá
fyrsta sumardagur"

Og þarinn er það, að allir sem eru nokkra vísund
draumkyndir þorá sumarið og fagna þor af heil-
um hug. Þor þetta svo alþrumugt að ekki þor þum
að tala.

Þen það heyrst þorri fagnadarsaddir i tilfni af
þorri vetrarinn, hann virðist vera þestum ável-
þorinnu gestur, sem þar eða engir vilja heil-
sírstaklega. Þess vegna verðum við ekki vetrar-
dagsins fyrsta neitt vör á kaffi eða matþor-
um, en þor sjúnum við slundum fyrsta marki
sumarsins. Þarinn verða húsfréjurnar oft á
undor nátturummi að tilþarna: Sumarið er kom-
id.

Það er að mörqu leiti réttmatt, að fagna þorri
sumrinnu en vetrinum, einkum frá háfradis-
legu sjónarmídi, og ég vil alls ekki halla neitt á
sumarið; en ég alla að tala stúllaga til alþrumor-

eins og prestarnir komast svo oft að orði, hvort
við höfum ekki líka einhverja ástæðu til að fagna
vetrinum.

Af völdum náttúrunnar er það að við sveita-
félkið höfum þá alls öðrum störfum að gegna.

Vetrimur er yfirleitt ekki eins mikill annað tími
og sumarið, og þess vegna höfum við þá oft
þri þri daglega strit. Og af þeim orsökum
er vetrimur aðallega tími félagsleifs og andlegur
samvinna. Og það er þetta sem ég á við þegar
ég tala um ástæðu til að fagna vetrinum.

Félagsleifið á einum að verða okkur til gagns
á báðum hátt: Þi fyrsta lagi á það að bota
og gífuga hugsunarkall og framkomu okkar,
og í öðru lagi: að sameina kröftum til að
koma helstu áhuga málum okkar og hugspörum
í raun verulega framkvæmd, þá radum við
og undirbúnum málum, gerum áætlanir o.s.frv.
um það sem gera skal í næinni framtíð.

Þessi félagsleifið er í blómi, er það teljum örorkur
menningarvæðingur, enda sjást þess ríða merkis
þor sem h. d. U. M. F. störf. Í þeim sveitum
hafa ríða verið reyst samkomuhús, komið á
föt þjáráktorreitum, byggðar sundlaugar,

gerðir í þróta velli svo sem fyrir kennt er
afb. oft. Þor ~~er~~ ríða nokkur, bókasafn, sem
stjórnad er af áhuga sömnum og skynborum mönnum,
til að nota fyrir þá sem vilja lesa.

U. M. F. T. er kúid að hjara nokkur lengi. Þer
hvort hefur það gert? Sjást þess nokkur merkis
hér í sveit. Þi, í ritund manna er það að fél.
á nokkur börnur í stjóri, en það er nálega
allt og sumt. Þá það hefur nú ákveðið að byggja
samkomuhús, en þi hefur mynd er orðin svo orin
eðin að vafasamt er um framkvæmdis á heil-
bryggjum grundvelli. Þer mig gefur fél. rit hand-
ritað blád "Fungi mynd gamla" sem allt ríst að
vera til stundunor og fróðleiks, en í það ríta
að fagnaði fair nema ríststjórn, og til rit-
stjórnstjórnis veljst offast nor svo andlega
þunnið merum að "Fungi mynd gamla" verður
ekki eins breiddur um bókun og nafni hans,
og allt þort að vera fél. erid áhuggjafni.

Í þeim orðum sagð: það er hvortki dót né
degur í fél. á neim hátt, sem kemur til af
áhuga- og hirtuleysi ein staklinganna sem fél.
heildina myndu. Þer fyrir þessu ekki nokkur
módur sem nokkur vil þorra fyrir fél. storki.

Þinnu né minnu öðru, nema gjaldkerinum sem
fórnaði sumudags þorki í sumari, til að minna
heimta ósigjöld félagsmanna, rétt eins og bróð-
leggi á því að grafa fél. í jörð, og borga þessu
þyrisköfnina til i hönd.

Þenn þorki nú þetta að ganga svo til? Nei,
hér er nóg af starfsköflum ef menn aðeins
vilja leggja þá þórn. Við skulum nú láta
okkur vit: að vornaði verða, og ganga heilir
til starfsins, verkfermin þið okkur svo að
sejja á hverju stigi.

Laðnum velurinn kalla okkur samnan til som-
starfs með lífi og sál, að góðum og góðum
málum þess land og þjóð.

Förnum svo hverjum vetri til þess að geta lást
id U. M. F. T. verða okkur til gagns og sömu.

Reykningar

Það er ortid leidirlegt að sjá, nú í seinni
tíð, hvern reykningar fara mjög í vörð,
þar sem þjóttu er þó á þrostabrandi,
og visindis eru sem ódass að reytja sér
til ríms, og menn eru þórnir að gagnsýna
hlutinn og hugsa á betur og betur um velfert
mannkynsins, en of lítið finst mér gjört
til að vöða fram úr því að útsýna þess-
um leida krilla. Margi eru þó eiginlegir
ir að aðhuga um sína eigin velfert, en
það er ekki að sjá, að unglíngar síu
að hugsa um að hlífa sér á þessu, þar
sem allþesti þeirra eru nú með vund-
lingi í munninum og þykjast bora
meiri menn af þetta á að vera svo finst
og flati, líklega úti af því sem er móttun,
og vortist áskon ekki vera nóg þrostuð
til að fylgja ekki lískunni á þessu vörð
sem öðrum, og láta þeim leidast til i þor-
þorur eyndur og fátakur og heilsu þess.
Það er nú ekki nóg að spilla heilsunni og
skada sínum margar þórnir ástlega,

heldur kunda sig af langri þessri byrði sem
þeir geta skilið að leidd til bálrunar á morg-
num síðum. Það eru ekki morgis svo
vilja sterkis að þeir geti losað sig við þetta
áður en ortid er um seivan og þeir eru
ordmit þó þar nautna sinna eins og Diplomi
ordar það.

Þey heyrðu mi við að morgis vit þve skodleg
þóttok nautna er, og vori þessi legr þyri þann
og einn að geta verið sem mest þyri netu
þann ásið, og láta ekki þiskuna kafa slíkt
völd yfir sér, og gjöra sér lífið óþyri legr
bedi þess ónerki þjórnun og heiltu
Reina af morgun

Svör

við reikningsdómur í Lögum. gamla 4/3 '34

2. kötlub.

1. a: = 3 klst 15 min 1 sek

b: = 816, 28 m.

Þýrta svörum er þessi: úr sek. sleppt, þó sem
þótt er svo lítið, ekki mána en lidlega 10. Grinnu þessu

2. a: = 3 klst 15 min 1 sek.

b: = 816, 50 "

H. St.

Alþingisvísir

þó að blitni blönu, og hlíð
þvíist þvítum sekis
skal ég yrkja alla tíð
undir vörðum meki

Þýrta tekur þann til fjalla
þóttu í skýrðu sumorblönu.
Þýrta er að afturkalla
viðlaganna helgi dóm.

Þýrta stranguer veitir þótt
veldur angri og þinn,
ó! mig langar ljúfu vör
að leika í þungi þinn

Þýrta að stálja þinnu þótt
þótt er í gildum vanda,
munda að viljinn er þótt afl
þinn engi þilji grunda.

Heimur spjalla má um mig
minum kalla sóma,
en eigi lat þalla um sjálfa sig
tröðum þalladómum.

Svona leit eigi laus við fótr
lífs þó kveikinn stæði
á foldu bleitur fell eigi not
fyr en smitum verði.

Natur kveira Baldurs bó
berdi yru skýrum
glötu vinnu þessur síð
berdi heyr á skýrum.

Ílla verða ástir manna
yfir á klodum greindar
fyr meir þess þess þess þess
þess þess þess þess þess.

Ríkisstjórn:

Sigfr. Benediktsson
frá Slaki

Ingimundur gamli

Blad U.M.F. Vánsdelingur

1. Föliblad | Sunnudaginn 3. Febr. 1935

[XV. árg.]

Líf eða dauði

Off er skamt milli lífs og dauða, skemur
en er margur byggur. Ísinn er ekki
lengi að bresta undir þessum eða bátnu-
um að hvolfa, og hver er það sem þá
er framundan? Dauðinn, ef ekki er
snarvæði og ráðkanská til að taka í taum-
ana. Þessu eru mörg mannskipin